

Film som pedagogiskt verktyg – en brygga mellan teori och klinik

Eva Hovstadius*
Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala universitet

På sjuksköterskeprogrammet, Uppsala universitet, har kliniska avdelningar filmats i syfte att underlätta för studenterna att ta steget från teori till klinik. Förutom film har presentationstext om respektive avdelning lagts ut i studenternas lärplattform så att de innan VFU kunnat ta del av en visuell rundvandring och fakta om den avdelning de skulle praktisera på. Syftet med studien som presenteras här var att undersöka om studenter inför sin VFU hade nytta av film och presentationstext. Enkät besvarades via webben av 52 (73 %). Studenterna uppgav att de i varierande grad hade nytta av presentationstext och film. De kände sig välkomnade, fick en inblick i verksamheten och kunde förbereda sig genom att läsa på i förväg.

Nyckelord: film, presentationstext, VFU, brygga teori – klinik

INTRODUKTION

När universitetsstuderande närvarar på sin första teoridag kommer de ofta dit förväntansfulla men osäkra. Vad de vet är vad de har läst sig till och hört ryktesvägen. De första intrycken av röst, tonläge, gester ger en generell känsla för läraren och de förväntningar som denne har på studenten (Anderson, McGuire & Cory, 2010). På sin första dag föredrar studenter att få strukturen klar för sig. En positiv förstadagerfarenhet kan motivera studenter att göra ett bra jobb, något som förstärks om man från start slår an en positiv ton (Wilson & Wilson, 2007). Den första dagen är en succé om studenterna går hem med en känsla av kursens färdväg (Anderson et al., 2010).

Sjuksköterskeprogrammet vid Uppsala universitet består av teori i form av undervisning på lärosätet och av verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på olika kliniker. I termin tre går studenterna ut på sin första längre VFU med inriktning på sjuksköterskeprofessionen förlagd till medicinavdelningar. För studenten innebär det att komma ny till en arbetsplats där sex veckor ska tillbringas. Sjuksköterskestudenter har uppgett att en av de mest oroskapande aspekterna gällande den kliniska delen var det initiala mötet (Beck, 1993). Faktorer av betydelse för att skapa goda förutsättningar för inläring var praktikplatsens miljö och att man kände sig välkommen (Dahl, 2006). På lärosäten runt om i landet finns idag kliniska adjunkter som fokuserar på samarbetet mellan handledare och student och på att skapa länkar mellan teori och praktik. Samarbete mellan handledare och universitetets lärare betonas nödvändigt för att få kvalitet i den kliniska utbildningen (Löfmark, Thorkildsen, Råholm & Natvig, 2012). En underlättande faktor för studenten att lära sig i kliniken är att känna sig trygg; då skapas självförtroende och mod att blotta sin upplevelse av svaghet. Hindrande faktorer kan vara när studenter har upplevt brist på intresse, de blir då osäkra och rädda för att ta initiativ (Löfmark & Wikblad, 2000).

---

* Författarkontakt: eva.hovstadius@pubcare.uu.se

Projekt – film med presentationstext

Under hösten 2009 filmades 11 kliniska avdelningar i samarbete med filmfotograf från MedfarmDoit, Uppsala universitet. Idén förankrades brevlades och på huvudhandledarmöten varefter intresserade avdelningar bokades in för filmning. Filmerna, som varar ca två minuter, lades ut i studenternas lärplattform. Huvudhandledarna på avdelningarna uppmanades skriva presentationstext som sedan lades parallellt med filmerna. Idag finns 12 avdelningar presenterade i text. När studenter ska göra VFU, kan de via lärplattformen gå in på aktuell avdelning, klicka på länken till filmen, få en visuell rundvisning med huvudhandledaren som ciceron och därefter klicka på presentationstexten där avdelningens karaktär, patientkategorier och arbetstider finns att läsa. I samtal med studenter som ska göra VFU har många uttryckt förväntan samtidigt som man beträtt ibland okänd mark. Att då få en filmad bild av den avdelning man ska vistas på samt visuellt bli hälsad välkommen av huvudhandledaren kan skapa en igenkänningsfaktor som kan bidra till en mjukare övergång mellan teori och praktik. På så vis tror vi att man kan skapa en brygga mellan teoretisk utbildning och VFU.

Syftet med studien som presenteras här var därför att undersöka vilken nytta studenter hade av film och presentationstext inför sin VFU.

METOD

Deskriptiv design med kvantitativ ansats. Urval: studenter (n=71) på sjuksköterskeprogrammet med VFU på medicinavdelningar våren 2010. Totalt tillfrågades 71 studenter om att delta. Av dessa valde 52 (73 %) att besvara enkäten. Trots två påminnelser via e-post valde 19 (27 %) att inte besvara enkäten.

Datainsamlingsmetod

En studiespecifik webbenkät skapades. Frågorna gjordes utifrån litteratur och klinisk erfarenhet. Enkäten innehöll två frågor om de sett filmen och/eller läst texten innan de gick ut på VFU, två frågor där i vilken grad (inte alls – i hög grad) man hade nytta av text/film inför VFU'n efterfrågades, med utrymme för kommentarer.

Tillvägagångssätt

Samtliga studenter som skulle göra VFU på de avdelningar som filmats och/eller hade presentationstext utlagd inför VFU, tillfrågades om att besvara webbenkäten. Inför VFU'n uppmanades studenterna att titta på filmen och läsa texten som fanns länkade i lärplattformen. På den tredje VFU-dagen mailades länk till enkät till berörda studenter.

Bearbetning och analys

Enkäterna bearbetades med deskriptiv, beskrivande statistik. En innehållsanalys gjordes av kommentarerna, som tillsammans utgjorde tre A4-sidor. Dessa skrevs ner, färgkodades och meningar med likande innehåll sammanfördes i kategorier.

RESULTAT

Studenternas uppfattning av introduktionstext och film

Av de 52 studenter som besvarade enkäten uppgav 36 (69 %) att de tittat på filmen, fyra uppgav att de inte hade sett den och 12 hade ingen film att tillgå från sin avdelning. Introduktionstexten lästes av 49 (94 %), tre saknade text för sin avdelning.

Informationstexten

Hur studenterna skattade nyttan av presentationstext av avdelningen i lärplattformen innan VFU-start redovisas i tabell 1.

Tabell 1. I vilken grad studenterna (n=52) upplevde att de hade nytta av presentationstexten inför VFU-placeringen

	Inte alls	Inte särskild hög grad	Varken/eller	I ganska hög grad	I hög grad	Fanns ingen text
n	1	2	15	17	14	3
%	2	4	29	33	27	6

Vid analys av kommentarer framkom två kategorier: trygghet och att glänta på dörren till den kliniska vardagen. De flesta kommentarerna var kopplade till de som uttryckte att de hade nytta av texterna. Att den information som gavs i texten inte stämde med hur det var på kliniken uppgavs av student som inte hade så stor nytta av texten. De studenter som markerat varken/eller (n=7) och som gett kommentarer (n=2) betonade tryggheten och att känna sig välkomnad.

Trygghet

Kategorin trygghet innefattar att känna sig välkomnad till avdelningen. Informanter kände en trygghet i att veta att de var välkomna, det var skönt att få en inblick i den verksamhet de skulle komma till.

”Tycker att det var en trygghet att veta att man var så välkommen.”

Att glänta på dörren till den kliniska vardagen

Texterna gav en inblick i avdelningens verksamhet. Man upplevde att informationen var väl utarbetad. Det kändes bra att läsa lite om avdelningen och dess sjukdomspanorama, flera frågor blev besvarade och studenterna kunde planera bättre. Avdelningspersonalen upplevdes välinformerad om vad som ingår i studenternas VFU. Dock uppgavs även att den information som fanns att tillgå inte alltid stämde med verkligheten.

”...de ville att vi skulle kunna. Det kändes som om de var väl insatta i vår ankomst och vad vi förväntades kunna”

Filmerna

Studenternas skattning av vilken nytta de hade av filmen innan de gjorde sin VFU redovisas i tabell 2.

Tabell 2. I vilken grad studenterna (n=48) upplevde att de hade nytta av filmen inför VFU-placeringen

	Inte alls	Inte särskild hög grad	Varken/eller	I ganska hög grad	I hög grad	Fanns ingen film
n	1	6	12	8	9	12
%	2	12	24	15	17	23

Följande kategorier framkom i analysen: välkomnad, klinikens leende, avdelningen från insidan.

Välkomnad

Informanter upplevde att filmerna fick dem att känna sig extra välkomnade till avdelningarna. Det var bra att få en bild av hur avdelningen såg ut så att de visste det innan de kom dit. Därmed kände de sig inte lika viltsna. Tillika var det bra att få en bild av hur huvudhandledaren såg ut, då visste de vem som skulle ta emot dem och det var lättare att förbereda sig mentalt.

”Det fick en att känna sig välkommen, att det kändes mindre läskigt när man får se hur avdelningen såg ut och människorna omkring! Jättebra verkligen!”

Klinikens leende

Filmerna framkallade en positiv känsla. De uppgav att det var väldigt roligt att se filmen, att veta lite hur det såg ut innan första praktikdagen, de blev glatt överraskade. Filmen uppskattades som ett bra komplement till introduktionsdagen. Även om filmen inte var till direkt nytta ansåg de att det var kul att ha sett hur det såg ut innan de gick dit.

”Skitbra!!! Jag blev glatt överraskad av filmen och presentationerna. Det finns nog inte så mycket mer man kan göra bättre. Supersuper bra! Jag satt inte bara och kollade på min avdelnings film utan kollade på alla avdelningar.”

”Väldigt bra, jag gillar det lite mer personliga uttrycket som tilltalar mig väldigt mycket!”

Avdelningen från insidan

En del informanter ansåg att det varit bra om huvudhandledaren berättat mer om avdelningen och dess patientkategorier. De framförde önskemål om att visa ytterligare lokaler såsom beredningsrum och gärna fler av handledarna på avdelningen. Önskan om handledningsmodell som praktiseras på avdelningen framfördes samt att ha med vad man som student kan tänkas göra specifikt på avdelningen. Andra uttalade att det var bra att filmen innehöll information om antal patientplatser och information om mikrovågsugnar och fika till studenterna. Det var

bra att filmen var kort och trevlig. Ytterligare åsikt som framkom var att en presentation av hur avdelningen ser ut inte känns så viktigt att veta innan samt att det räckte med en text då en film kan kännas lite tillgjord.

”Den var jätte bra, kanon att få se avdelningen på film först innan jag kom dit. Och höra lite om vilka typer av patienter som finns där och vad man gör på avdelningen i stora drag.”

DISKUSSION

Studenter (n=52) uppgav att de i varierande grad hade nytta av presentationstext angående avdelningen och film innan VFU-placering. De kände sig välkomnade, fick inblick i verksamheten och kunde förbereda sig genom att läsa på i förväg.

Genom att skapa bryggor mellan teori och klinik kan man anta att samarbetet mellan handledare i kliniken och universitetets lärare främjas. Detta ses som nödvändigt av studenterna (Löfmark et al 2012). Önskvärt är att alla parter ser utbildningen som en helhet, att teoretisk och klinisk utbildning går i varandra. Detta är nödvändigt för att studenterna ska få kvalitet i sin utbildning, vilket betonas av Löfmark et al (2012). Studenter uppgav att avdelningen upplevdes välinformerad om VFU. Anderson et al. (2010) skriver att den första dagen är en succé om studenterna känner att de fått med sig kursens färdväg. Att avdelningen uppfattas välinformerad om syfte och mål med VFU'n kan liknas vid kursens färdväg.

Igenkänningsfaktorn uppgavs skapa trygghetskänsla, det upplevdes mindre skrämmande att gå ut på VFU efter att ha sett avdelningen och delar av dess personal per film i förväg. Dahl (2006) betonar betydelsen av att studenten känner sig välkommen till avdelningen för inlärnings skull. Något som även Löfmark & Wikblad (2000) skriver då de tar upp underlättande faktorer för inläring. Känner sig studenten trygg ökar självförtroendet och man törs blotta sin okunskap, vilket är viktigt i en inlärningsituation. För andra spelade filmen mindre roll. De uppgav att de inte hade nytta av filmen i sig men att det var trevligt att få en bild av avdelningen de skulle praktisera på. Här kan igenkänningsfaktorn spela in. Studenter uppgav att de kände sig välkomna till avdelningen tack vare filmen. De uppskattade att få ett ansikte på huvudhandledaren och inblick i avdelningen. Struktur uppskattas och genom att visa var man kan förvara medhavd lunch, var mikrovågsugnen står mm ges struktur som gör att studenten känner igen sig och som därmed kan antas göra att fokus är på målen i VFU istället för på praktiska ting. De önskemål som framkom i enkäten om att visa mer av den fysiska miljön kommer att tas hänsyn till i framtida filmningar av vårdavdelningar. Önskemål om att informera om handledningsmodell och vad som är specifikt för avdelningen har framförts till de avdelningar som inte lagt in detta i presentationstexten.

Metoddiskussion

Att använda sig av enkätfrågor via webben är smidigt och ger snabb respons av en pedagogisk åtgärd. Man får dock vara försiktig i generaliserbarheten av resultaten då svarsfrekvensen är relativt låg.

Slutsats

Att skapa bryggor mellan teori och VFU är sätt att underlätta för studenter att ta steget ut i kliniken. Denna övergång kan för en del ha stor betydelse vad gäller att minska oro inför stundande praktik, för andra är det ett trevligt inslag. Användandet av att lägga ut en filmad rundvisning samt faktatext om avdelningen är att rekommendera i servicesyfte åt studenter och för att skapa en smidigare övergång mellan teori och klinik.

REFERENSER

- Anderson, D.A., Mcguire, F.A., Cory, L. (2011). The first day: it happens only once. *Teaching in Higher Education*, 16(3), 293-303.
- Beck C.T. (1993). Nursing students' initial clinical experience: a phenomenological study. *International Journal of Nursing Studies*, 30(6), 489-497.
- Dahl, I. (2006). *Sjuksköterskestudenters upplevelser och erfarenheter av den verksamhetsförlagda utbildningen och hur den påverkar deras syn på omvårdnad*. C-uppsats. Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet. Institutionen för vårdvetenskap och hälsa. Hämtad 2012-08-19 från <http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/332/1/Verksamhetsf%C3%B6rlagda%20utbildningen.pdf>
- Löfmark, A., Thorkildsen, K., Råholm, M.B., Natvig, G.K. (2012). Nursing students' satisfaction with supervision from preceptors and teachers during clinical practice. *Nurse Education in Practice*, 1-6. Doi: 10.1016/j.nepr.2011.12.005
- Löfmark, A., Wikblad, K. (2000). Facilitating and obstructing factors for development of learning in clinical practice: a student perspective. *Journal of Advanced Nursing*, 34(1), 43-50.
- Wilson, J.H., Wilson, S.B. (2007). The first day of class affects student motivation: An experimental study. *Teaching of Psychology*, 34, 226-230.